

2. Fejezet : Számrendszerek

**The Architecture of Computer Hardware
and Systems Software:
An Information Technology Approach**
3. kiadás, Irv Englander
John Wiley and Sons Ó2003

Wilson Wong, Bentley College
Linda Senne, Bentley College

Miért bináris?

- § Korai számítógépek decimális számábrázolást használtak:
  - § Mark I és ENIAC
- § Neumann János javasolta a bináris számábrázolást (1945)
  - § egyszerűbb a számítógépek megvalósítása
  - § utasítások és adatok tárolásához is ezt egyaránt használjuk
- § Természetes kapcsolat a kétállású kapcsolók és Bool logikai értékek, ill. műveletek között

Be	Ki
Igaz	Hamis
Igen	Nem
1	0

Számolás és aritmetika

- § Decimális vagy tízes alapú számrendszer
  - § Eredet: számolás az ujjakon
  - § "Digit" (számjegy) *digitus* latin szóból ered, jelentése "ujj"
- § *Alap*: a számjegyek száma a számrendszerben, a nullát is beleértve
  - § Példa: 10-es alapban 10 számjegy van, 0-tól 9-ig
- § *Bináris* vagy *2-es alapú*
- § *Bit* (aritmetikai számjegy): 2 számjegy, 0 és 1
- § *Oktális* vagy *8-as alapú*: 8 számjegy, 0-tól 7-ig
- § *Hexadecimális* vagy *16-os alapú*:
16 számjegy, 0-tól F-ig
  - § Példák: $10_{10} = A_{16}$; $11_{10} = B_{16}$

Fejezet: 2 - számrendszerek

2-3

Tartsd irányban a biteket

- § A biteket általában csoportokban tárolják és módosítják
  - § 8 bit = 1 *byte*
  - § 4 byte = 1 word/szó (a legtöbb rendszerben)
- § A bitek számának használata számolásokban
  - § Hatással van az eredmény pontosságára
  - § Korlátozza a számítógép által kezelt számok méretét

Fejezet: 2 - számrendszerek

2-4

Számok: fizikai bemutatás

§ Különböző számjegyek,
ugyanazok a számok

§ Rovás írás: IIII

§ Római: V

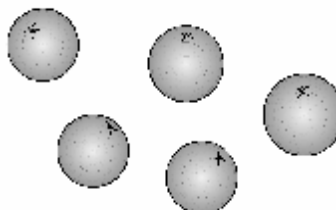
§ Arab: 5

§ Különböző alapok,
ugyanazok a számok

§ 5_{10}

§ 101_2

§ 12_3

Fejezet: 2 - számrendszerek

2-5

Számrendszerek

§ Római: pozíció (helyiérték) *független*

§ Modern: helyiértékes jelölésen alapszik

§ Decimális számrendszer: **helyiértékes**
jelölés, 10 hatványain alapszik

§ Bináris rendszer: **helyiértékes** jelölése, 2
hatványain alapszik

§ Oktális rendszer: **helyiértékes** jelölés, 8
hatványain alapszik

§ Hexadecimális rendszer: **helyiértékes**
jelölése, 16 hatványain alapszik

Fejezet: 2 - számrendszerek

2-6

Pozícionális jelölés: 10-es alap

$$43 = 4 \times 10^1 + 3 \times 10^0$$

10-esek

1-esek

Helyi érték	10^1	10^0
Érték	10	1
Számítás	4×10	3×1
Összeg	40	3

Fejezet: 2 - számrendszerek

2-7

Pozícionális jelölés: 10-es alap

$$527 = 5 \times 10^2 + 2 \times 10^1 + 7 \times 10^0$$

100-asok

10-esek

1-esek

Helyi érték	10^2	10^1	10^0
Érték	100	10	1
Számítás	5×100	2×10	7×1
Összeg	500	20	7

Fejezet: 2 - számrendszerek

2-8

Pozícionális jelölés: Oktális

$$624_8 = 404_{10}$$

64-esek   8-asok   1-esek

Helyi érték	8^2	8^1	8^0
Érték	64	8	1
Számítás	6×64	2×8	4×1
Decimális összeg	384	16	4

Fejezet: 2 - számrendszerek

2-9

Pozícionális jelölés: Hexadecimális

$$6.704_{16} = 26.372_{10}$$

4.096-osok   256-osok   16-osok   1-esek

Helyi érték	16^3	16^2	16^1	16^0
Érték	4.096	256	16	1
Számítás	6×4.096	7×256	0×16	4×1
Decimális összeg	24.576	1.792	0	4

Fejezet: 2 - számrendszerek

2-10

Pozícionális jelölés: Bináris

$$1101\ 0110_2 = 214_{10}$$

Helyi érték	2^7	2^6	2^5	2^4	2^3	2^2	2^1	2^0
Érték	128	64	32	16	8	4	2	1
Számítás	1×128	1×64	0×32	1×16	0×8	1×4	1×2	0×1
Decimális összeg	128	64	0	16	0	4	2	0

Fejezet: 2 - számrendszerek

2-11

Méret becslése: Bináris

$$1101\ 0110_2 = 214_{10}$$

$$1101\ 0110_2 > 192_{10} \text{ (128 + 64 + maradék bitek jobbra)}$$

Helyi érték	2^7	2^6	2^5	2^4	2^3	2^2	2^1	2^0
Érték	128	64	32	16	8	4	2	1
Számítás	1×128	1×64	0×32	1×16	0×8	1×4	1×2	0×1
Decimális összeg	128	64	0	16	0	4	2	0

Fejezet: 2 - számrendszerek

2-12

Lehetséges számok skálája

§ $R = B^K$, ahol

§ R = számterjedelem (range)

§ B = alap (base)

§ K = számok száma

§ 1. Példa: 10-es alap, 2 számjegy

§ $R = 10^2 = 100$ különböző szám (0...99)

§ 2. Példa: 2-es alap, 16 számjegy

§ $R = 2^{16} = 65.536$ vagy 64K

§ 16-bites PC 65.536 különböző értéket képes tárolni

Bitek decimális terjedelme

Bitek	Számjegyek	Terjedelem
1	0+	2 (0 és 1)
4	1+	16 (0-tól15-ig)
8	2+	256
10	3+	1.024 (1K)
16	4+	65.536 (64K)
20	6+	1.048.576 (1M)
32	9+	4.294.967.296 (4G)
64	19+	$\sim 1,6 \times 10^{19}$ (16×10^{18} [exa])
128	38+	$\sim 2,6 \times 10^{38}$

Alap vagy Számjegy alapja

§ Alap:

§ Bármely adott szám ábrázolásához szükséges szimbólumok száma

§ A *nagyobb* alap *több* számjegyet igényel

§ 10-es alap: 0,1,2,3,4,5,6,7,8,9

§ 2-es alap: 0,1

§ 8-as alap: 0,1,2,3,4,5,6,7

§ 16-os alap: 0,1,2,3,4,5,6,7,8,9,A,B,C,D,E,F

Szimbólumok száma vs. Számjegyek száma

§ Egy adott szám ábrázolásához a *nagyobb* alapon

§ *több* szimbólum szükséges

§ de *kevesebb* számjegy kell

§ 1. Példa:

§ 65_{16} 101_{10} 145_8 $110\ 0101_2$

§ 2. Példa:

§ $11C_{16}$ 284_{10} 434_8 $1\ 0001\ 1100_2$

Számolás 2-es alappal

Bináris szám	Egyenérték				Decimális szám
	8-asok (2^3)	4-esek (2^2)	2-esek (2^1)	1-esek (2^0)	
0				0×2^0	0
1				1×2^0	1
10			1×2^1	0×2^0	2
11			1×2^1	1×2^0	3
100		1×2^2			4
101		1×2^2		1×2^0	5
110		1×2^2	1×2^1		6
111		1×2^2	1×2^1	1×2^0	7
1000	1×2^3				8
1001	1×2^3			1×2^0	9
1010	1×2^3		1×2^1		10

Fejezet: 2 - számrendszerek

2-17

10-es alap összeadó táblája

$$3_{10} + 6_{10} = 9_{10}$$

+	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
0	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
2	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
3	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
4	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13

Fejezet: 2 - számrendszerek

2-18

8-as alap összeadó táblája

$$3_8 + 6_8 = 11_8$$

+	0	1	2	3	4	5	6	7
0	0	1	2	3	4	5	6	7
1	1	2	3	4	5	6	7	10
2	2	3	4	5	6	7	10	11
3	3	4	5	6	7	10	11	12
4	4	5	6	7	10	11	12	13
5	5	6	7	10	11	12	13	14
6	6	7	10	11	12	13	14	15
7	7	10	11	12	13	14	15	16

(nincs se 8 se 9 természetesen)

Fejezet: 2 - számrendszerek

2-19

10-es alap szorzótáblája

$$3_{10} \times 6_{10} = 18_{10}$$

x	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
0				0						
1		1	2	3	4	5	6	7	8	9
2		2	4	6	8	10	12	14	16	18
3		3	6	9	12	15	18	21	24	27
4		4	8	12	16	20	24	28	32	36
5		5	10	15	20	25	30	35	40	45
6		6	12	18	24	30	36	42	48	54
7		7	14	21	28	35	42	49	56	63

Fejezet: 2 - számrendszerek

stb.

2-20

8-as alap szorzótáblája

$$3_8 \times 6_8 = 22_8$$

x	0	1	2	3	4	5	6	7
0			← 0	0 →				
1		1	2	3	4	5	6	7
2	↑	2	4	6	10	12	14	16
3	0	3	6	11	14	17	22	25
4	↓	4	10	14	20	24	30	34
5		5	12	17	24	31	36	43
6		6	14	22	30	36	44	52
7		7	16	25	34	43	52	61

Fejezet: 2 - számrendszerek

2-21

Összeadás

Alap	Feladat	Legnagyobb egyjegyű szám
Decimális	$\begin{array}{r} 6 \\ +3 \\ \hline \end{array}$	9
Oktális	$\begin{array}{r} 6 \\ +1 \\ \hline \end{array}$	7
Hexadecimális	$\begin{array}{r} 6 \\ +9 \\ \hline \end{array}$	F
Bináris	$\begin{array}{r} 1 \\ +0 \\ \hline \end{array}$	1

Fejezet: 2 - számrendszerek

2-22

Alap	Feladat	Átvitel	Eredmény
Decimális	6 <u>+4</u>	10	10
Oktális	6 <u>+2</u>	8	10
Hexadecimális	6 <u>+A</u>	16	10
Bináris	1 +1	2	10

Bináris aritmetika

1	1	1	1	1			
	1	1	0	1	1	0	1
+			1	0	1	1	0
1	0	0	0	0	0	1	1

Bináris aritmetika

§ Összeadás

§ Bool XOR-t és
AND-et használ

$$\begin{array}{r} + \quad 0 \quad 1 \\ 0 \quad | \quad 0 \quad 1 \\ 1 \quad | \quad 1 \quad 10 \end{array}$$

§ Szorzás

§ AND

§ Shift (eltolás)

§ Osztás

$$\begin{array}{r} x \quad 0 \quad 1 \\ 0 \quad | \quad 0 \quad 0 \\ 1 \quad | \quad 0 \quad 1 \end{array}$$

Fejezet: 2 - számrendszerek

2-25

Bináris aritmetika: Bool logika

§ Bool logika véges aritmetika nélkül

§ *EXCLUSIVE-OR* (kizáró vagy)

▫ "1" az output ha **nem** mindegyik bemenet értéke "1"

§ *AND* (carry bit)

▫ "1" az output ha mindegyik bemenet értéke "1"

$$\begin{array}{rcccccccc} 1 & 1 & 1 & 1 & 1 & & & \\ & 1 & 1 & 0 & 1 & 1 & 0 & 1 \\ + & & & 1 & 0 & 1 & 1 & 0 \\ \hline 1 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 1 & 1 \end{array}$$

Fejezet: 2 - számrendszerek

2-26

Bináris szorzás

§ Bool logika véges aritmetika nélkül

§ AND (carry bit)

- "1" az output ha mindegyik bemenet értéke "1"

§ Shift (eltolás)

- Egy szám eltolása bármelyik alapon **balra** egy jeggyel, az egyenlő az alappal való **szorzással**
- Egy szám eltolása bármelyik alapon **jobbra** egy jeggyel, az egyenlő az alappal való **osztással**
- Példák:
  - 10_{10} eltolva **balra** = 100_{10}
  - 10_{10} eltolva **jobbra** = 1_{10}
  - 10_2 eltolva **balra** = 100_2
  - 10_2 eltolva **jobbra** = 1_2

Bináris szorzás

$$\begin{array}{r} 1101 \\ \times 101 \\ \hline 1101 \text{ Első hely} \\ 0000 \text{ Második hely} \\ 1101 \text{ Harmadik hely (szorzandó bitjei eltolva egyvel feljebb a} \\ \text{harmadik helyen)} \\ \hline 1000001 \text{ Eredmény (AND)} \end{array}$$

Második helyiértékhez tartozik (szorzandó bitjei **eltolva** egy helyiértékkel balra ~ 2-vel megszoroztuk)

6. helyiérték (2^5)

Eredmény (**AND**)

Megjegyzés: a 0 a végén, az első helyen nem lett leírva.

megjegyzés: többszörös carry lehetséges.

Fejezet: 2 - számrendszerek

2-29

Fejezet: 2 - számrendszerek

2-30

Konvertálás 10-es alapból

§ Hatvány tábla

Kitevő Alap	8	7	6	5	4	3	2	1	0
2	256	128	64	32	16	8	4	2	1
8				32.768	4.096	512	64	8	1
16					65.536	4.096	256	16	1

Fejezet: 2 - számrendszerek

2-31

10-es alapból 2-esbe

$$42_{10} = 101010_2$$

Kitevő Alap	6	5	4	3	2	1	0
2	64	32	16	8	4	2	1
		1	0	1	0	1	0
Egész		$42/32 = 1$	$10/16 = 0$	$10/8 = 1$	$2/4 = 0$	$2/2 = 1$	$0/1 = 0$
Maradék		10	10	2	2	0	0

Fejezet: 2 - számrendszerek

2-32

10-es alapból 2-esbe

10-es alap	42		
Hányados	2) 42	(0	Maradék
	2) 21	(1	Legkisebb helyi-értékű bit
	2) 10	(0	
	2) 5	(1	
	2) 2	(0	
	2) 1		Legnagyobb helyi-értékű bit
2-es alap		101010	

Fejezet: 2 - számrendszerek

2-33

10-es alapból 16-osba

$$5.735_{10} = 1667_{16}$$

Kitevő Alap	4	3	2	1	0
16	65.536	4.096	256	16	1
		1	6	6	7
Egész		$5.735 / 4.096 = 1$	$1.639 / 256 = 6$	$103 / 16 = 6$	7
Maradék		$5.735 - 4.096 = 1.639$	$1.639 - 1.536 = 103$	$103 - 96 = 7$	

Fejezet: 2 - számrendszerek

2-34

10-es alapból 16-osba

10-es alap 5.735

Hányados

16)	5.735	(7	Legkisebb helyi-értékű bit
16)	358	(6	
16)	22	(6	
16)	1	(1	Legnagyobb helyi-értékű bit
16)	0		

16-os alap 1667

Maradék

Fejezet: 2 - számrendszerek

2-35

10-es alapból 16-osba

10-es alap 8.039

Hányados

16)	8.039	(7	Legkisebb helyi-értékű bit
16)	502	(6	
16)	31	(15	
16)	1	(1	Legnagyobb helyi-értékű bit
16)	0		

16-os alap 1F67

Maradék

Fejezet: 2 - számrendszerek

2-36

8-as alaptól 10-esbe

$$7263_8 = 3.763_{10}$$

Kitevő	8^3	8^2	8^1	8^0
	512	64	8	1
	x 7	x 2	x 6	x 3
Decimális összeg	3.584	128	48	3

Fejezet: 2 - számrendszerek

2-37

8-as alaptól 10-esbe

$$7263_8 = 3.763_{10}$$

7						
x 8						

$$56 + 2 = 58$$

$$\times 8$$

$$464 + 6 = 470$$

$$\times 8$$

$$3760 + 3 = 3.763$$

Fejezet: 2 - számrendszerek

2-38

16-os alapból 2-esbe

§ A nibble (négy bites szó) megközelítés

§ Hexadecimálist könnyebb írni és olvasni, mint binárist

16-os alap	1	F	6	7
2-es alap	0001	1111	0110	0111

§ Miért hexadecimális?

- Modern operációs rendszerek és hálózatok a hibaelhárítás számos módját nyújtják hexadecimális formában

Törtek

§ Tizedespont vagy alappont

§ Tizedespont a 10-es alapon

§ Binárispont a 2-es alapon

§ Különböző számrendszerekben ábrázolt törtszámok között nem mindig lehetséges pontos konverzió

§ Pontos ábrázolása a tört értékeknek nem mindig lehetséges

§ Egy adott érték egyik számrendszerben pontosan ábrázolható, a másikban nem:

- számrendszerek közötti konverzió esetén információ veszteség lehetséges

Tizedestörtek

§ Rakjuk eggyel jobbra a tizedespontot

§ Eredmény: a szám megszorozódik a számrendszer alapjával

§ Példa: $139.0_{10} \Rightarrow 1390_{10}$

§ Rakjuk eggyel balra a tizedespontot

§ Eredmény: a szám osztódik a számrendszer alapjával

§ Példa: $139.0_{10} \Rightarrow 13.9_{10}$

Törtek: 10-es és 2-es alap

$0,2589_{10}$

Helyi érték	10^{-1}	10^{-2}	10^{-3}	10^{-4}
Érték	1/10	1/100	1/1000	1/10000
Számítás	$2 \times 1/10$	$5 \times 1/100$	$8 \times 1/1000$	$9 \times 1/10000$
Összeg	0,2	0,05	0,008	0,0009

$0,101011_2 = 0,671875_{10}$

Helyi érték	2^{-1}	2^{-2}	2^{-3}	2^{-4}	2^{-5}	2^{-6}
Érték	1/2	1/4	1/8	1/16	1/32	1/64
Számítás	$1 \times 1/2$	$0 \times 1/4$	$1 \times 1/8$	$0 \times 1/16$	$1 \times 1/32$	$1 \times 1/64$
Összeg	0,5		0,125		0,03125	0,015625

Törtek: 10-es és 2-es alap

- § Nem adható általános megfeleltetés az $1/10^k$ és $1/2^k$ típusú törtek között
  - § Ennek következtében néhány 10-es alapon ábrázolható szám nem ábrázolható 2-es alapon
  - § De minden $1/2^k$ formájú törtet tudunk ábrázolni 10-es alapon
- § Tört átalakítása két alap között akkor ér véget
  - § Ha van racionális megoldás vagy
  - § Ha a kívánt pontosságot elértük

Kevert számalakítás

- § Egész és tört részeket külön kell konvertálni
- § Alappont: kiindulópont az átalakításnál
  - § Az alappont (tizedespont, kettedespont) bal oldalán lévő számjegy minden alapon egységnyi
  - § B^0 mindig 1, alaptól függetlenül